

իրեն պաշտպան և հովանաւոր Ռուսաստանի հետ. որ սլաւոնականութեան կործանումն երբէք այնքան ուղաճական և հաւանական չի եղել՝ ինչպէս անցած տարի և որ այդ հանդամանքի շնորհիւ արդաւանդ հոգէ դանում կաթոլիկ և բողոքական պրօպագանդան և մեծ յաջողութեամբ տարածւում, առաջինն՝ —ամեն տեղ, իսկ երկրորդը՝ —Բօլղարիայում և Մակեդօնիայում:

ԿԸԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պիոս X պապը մեծ հոգս է տանում եկեղեցական երգեցողութեան և աշխատում է վերականգնել Գրիգորեան մեղեդիները: Նա շրջաբերականով պատուիրել է ամեն տեղ ճշտութեամբ կատարել այս առթիւ իրեն հոգմից եղած կարգադրութիւնն՝ իբրև օրէնք: Վերականգնելով Գրիգորեան եղանակները, պապն աշխատում է ազատել եկեղեցական երգեցողութիւնը թատրոնական երգեցողութեան ազդեցութիւնից, որն անցեալ դարու ընթացքում մութ է դործել և տարածուել է ամբողջ Իտալիայում: Նա մտադիր է Գրիգորեան երգեցողութեամբ կատարել այս տարի հանդիսաւոր պատարագը ս. Գրիգորիոս մեծի գերեզմանի մօտ՝ նրա մահուան 1300 ամեակի առթիւ և այս պատճառով պատմաբաններից և հնագէտներից յատուկ մասնաժողով է ընտրուած աւուր պատշաճի հանդէսներ և դասախօսութիւններ կազմակերպելու ս. Գրիգորի և նրա գործունէութեան մասին:

Պիոս պապը նոյն շրջաբերականով յայտարարում է, որ կաթոլիկ եկեղեցու սովորական լեզուն լատիներէն է և այդ պատճառով արգելում է եկեղեցական հանդիսաւոր տօներին ուրիշ քրէէ լեզուով պատարագ մատուցանել կամ բան երգել:

Նոր պապը փոփոխութիւն է մտցրել նաև եկեղեցական—վարչական ձևերի մէջ: Գեկամբերի 17-ին նա ոչնչացրել է կարգինալների այն խորհուրդը, որը պաշտօն և իրաւունք ունէր Իտալիայի համար եպիսկոպոսներ ընտրելու: Նա կարգադրել է, որ բացի սուրբ տեղերի եպիսկոպոսներից, որոնք ենթակայ են Պրօպագանդային և եկեղեցու արտաքին գործերի վրայ հսկող արտակարգ խորհրդին, մնացածներին ընտրի ս. ժողովը, որն նախագահն ինքը՝ Պիոս X է, որովհետև այս ժողովի մէջ շափազանց խիտ է դադանապահութիւնը և նրա գէմ մեղանշաններին ուղղակի կարգադրոյժ են անում:

Պիոս պապը Փետրուարի 5-ին՝ իւր անուանակոչութեան

տարեդարձի առթիւ ընդունեց ըստը կարգինալներին և առնելով Օրելեա կարգինալ սենեկապետի ձեռքից նրա մատուցած ուղերձը, պապն յիշեց վանականներին ֆրանսիայից արտաքսելու մասին և դժգոհութիւն յայտնեց՝ թէ այդ և թէ այն վատ վարմունքի համար, որին վերջերս ենթարկուեցին երկու կարգինալներ ֆրանսիայում:

Հռոմից «Neue Fr. Presse» թերթին հաղորդում են, որ Օլոմուցիկ եպիսկոպոս իշխան Կօնի դէմ Պապի հրամանով դատ էր յարուցուած երկու գործի առթիւ. մէկով եպիսկոպոսը մեղադրուած էր խոստովանութեան խորհուրդը խախտելու մէջ, իսկ միւս գործը անտեսական էր (անտեսական ըսուք իսկապէս տերմինէ), որոնցով եպիսկոպոսն ատելի էր դարձել իւր հօտին: Առաջին գործը, որ պապի կողմից յանձնուած էր կոնգրէգացիային (Sant Officio) վանուատելի կարգինալի նախագահութեամբ, վերջացաւ յօգուտ սրբազան Կօնի և այժմս նրա թեմի քահանաների դէմ դատ է սկսուած զրպարտութեան պատճառով: Երկրորդ գործը պարզեց, որ Կօնը շատ խիստ կերպով է պաշտպանել իւր իրաւունքներն ու հեղինակութիւնը և մերժելով ամենայն միջամտութիւն, անհետեանք թողնելով ամենայն միջնորդութիւն և խնդիրը, ամենայն ինչ կարգադրել է իւր ուղածի պէս, որով ժողովրդի և հոգևորականութեան զայրոյթն է առաջ բերել: Դրութիւնը սուր կերպացանք է ստացել մանաւանդ այն ժամանակ, երբ եպիսկոպոսը սկսել է միջամտել Չեխո-Գերմանական ազգային վէճերին: Սոյն գործը վարող կոնգրէգացիայի կարծիքով իշխան արքեպիսկոպոսի ներկայութիւնն այսուհետեւ Օլոմուցիկ թեմակալի պաշտօնում միայն կարող է աւելի սուր կերպարանք տալ ծագած թիւրիմացութիւններին:

Իւր հնազանդութեան համար, որ նա Օլոմուցիկ թեմը թողեց ինքնակամ, ասում են, որ Կօնը՝ հէնց որ կ'ազատուի Անախորի, Պօլսի կամ Ադէքսանդրիայի աթոռն, իսկոյն պատրիարքի կոչում կըստանայ, իսկ այժմս մ'նում է Հռոմում իրրեւ արքեպիսկոպոս in partibus և անգամ Աստուածաշունչ ուսումնասիրող կոնգրէգացիայի:

Հետաքրքիրն այն է, որ Կօնին հեռացնելու վճռական պատճառը, ինչպէս հաւատացնում են, այն երկիւղն է եղել, որ Մօրաւիայում նրա ներկայութիւնը կարող էր ոյժ տալ Կիրիլօ—Մէթօդիական շարժումներին, որը հեշտութեամբ կարող էր վերջանալ տեղացիների օրթոդոքսութեան դառնալով: Միւս կողմից էլ երկիւղ են կրել, որ Մօրաւիայի գերմանացիներն մէջ կարող է ուժեղանալ ըողորական շարժումն ու յաջողութիւն ձեռք բերել: